

HRVATSKI PLANINAR

Viestnik „Hrvatskoga planinarskoga društva“ u Zagrebu.

Uzlaz na Golu Plješevicu.

Napisao A. Jamičić, (Gospic).

Bilo je mjeseca svibnja god. 189. u rano jutro, kadno je sa crkvice sv. Petra na Priboju oglasilo zvonce pozdrav Gospin. Spremna se expedicija sastala, da nastavi svoj put tamo dalje u bladovini gусте šume, da dopre pod podnožje Plješevice, kojoj se vrhunac ukazao u jutarnjem rumenilu sunčanih zraka. I odputismo se. U početku zadješ u gustu bukovu šumu u kojoj biljiše mili slavulj, navještajući proljeće u ovom planinskom zatišju. Puteljak, što vodi po strance visoke stiene, čas zalazi u visoke pećine, čas u onizki dol, čas zavija preko dubokih ponora, a čas ostavlja desno i lievo idiličnu dubravu u kojoj žubori gorski potok uz stjenje, gubeći se tamo u neizmjernost. Kadkad čuješ kojeg orla, gdje sa visoke stiene glasnim kliktanjem dozivlje svoje orlice, a zalaje i koje pseto osamljenog planinskog ovčara.

Sunce već poodmaklo dva tri koplja iznad iztočne glavice, pa spustilo svoje blage zrake na božju prirodu, ali ovdje u ovu timornu planinu riedko kada prodre sunčana svjetlost, a mjestimice nikada. Čudne misli, čudna čuvstva obuzimaju te i neki grozničavi nemir prodje ti čitavim telom, kad zagledaš dubok ponor u koj se ruši s velike visine potoći, koga je priroda nagnala u ovu propast. Nad tobom visi na stotine metara visoka stena, koja ne poznaje smrti i straha, da se odvali u onaj ponor. Tamo pak daleko pukla je uvala, a u sredini zeleni se gorska livada s malim izvorom čiste, bistre i svježe vode. Gorostasne bukve i jele izčezavaju sve većma, sve se većma gubi zelenilo, pokazuju se mjestimice klekovina, zakržljale smreke i jele, a na visokim stjenama koje stablo crnoga jasena. Noć se približala, trudne noge traže počinka. Došli smo na mali zaranak pod ovisoku stenu, gdje treba prenoći, potražiti utočište i noćni počinak. Sunce se s nama opraštalo. Ciela iztočna strana Plješevice već je tonula u odraznu sjenu kao i drugi vrhunci Male Kapele. Tamni zračak pao već i na sam vrhunac Plješevice, a mi naložili vatru podnu osamljene pećine. Kad se je oko prestalo pasti na divotnoj prirodi, prostrsmo kožun na osušenu travu i daj založi, što je prijan Nikola ponio u bisagama. Ono malo božjeg dara svaki navlači, da mu bolje osladi božansku kapljicu, štono iz kozje mještine dodaje prijan Nikola

svakomu od družine. Najprije domaćemu lugaru Stevi, pa dalje, a kad dodje do mene, nagnem kozju nožicu, pa nazdravljam svima redom. Do toga mi moj Nikola namjestio pokraj vatre noćni ležaj, a pod glavu kožunčinu. Nu prije, što će sklopiti oči, opomenem ih, da budu na oprezu radi medjeda. Nisam dobro ni dorekao, ali smogor suhe jelovine prhne mi više glave i fr... usred našeg ognjišta, jedan, drugi, treći i... »Prestani Nikola,« reče Marko, »da vidimo s koga kraja.« Noć je tamna, uz vatru se čini još tamnija, pa ne znaš odkud medjed udara. Moj Nikola već izvadio onkraj sebe duplonku i nateg povrh nas u podnožje neke gorostasne bukve, da odapne, ali neda starac Marko vješt oružju, vješt medjedjem tragu. U to dobaci medo još jednom usred vatre, vatru poprska oko nas, a Nikola odape put bukve i za čas prestade svaka navala. Gromki prasak Nikoline dvocjevke odjeknu od stiene, pa završi tamo daleko, kao da je grom opalio. Medo valjda u strahu zatego nogavice, pa se zavuko u svoj brlog ili odmaglio malo dalje. Nikola ožeže još dvaput, da se sve trese, a onda zaurlaj po čobansku Kraljevića Marka, nategne mješinu, stisne ju po sredini i pije u zdravlje staroga Marka. Noć prolazi brzo. Nikola ne spava, jari vatru, koja gori, da ne može bolje. Pogledam na sat i prošla blizu dva sata poslije ponoći. Još mogu zaronit u misli prošlog dogodjaja i gledati, kako svjetlost vatre odsieva sa onih čudnih stiena štono ih priroda nanizala jednu nad drugom, jednu pokraj druge. Sunce se radja, zvezda za zvezdom gasnula, a mi se spremlili na put.

Visine, kojima se penješ, odavaju ti pustoš pun vrleti; sad naidješ na uđubine, sad na visine od tisuću metara. Ti raznovrstni oblici stršećeg kamenja nalikuju piramidama, koje imadu zemlje tek medju svojim razpuklinama. Visočina je pusta i gola tek gdjegdje vidjala se po koja planinska borovica (smrčina; Juniperus nana), koja raste i u posliednjem zakutku gdje iole uspieva drvle. Podne je bliže. Toplomer pokazuje 17° C., a mi zahvatili vrhunac Gole Plješevice i time se uzpeli 1648 m. visoko. Pod našim nogama ukaza se sjeverno Korenička visoravan, koja se proteže od Rudanovca do Forkašić drage. Srednja joj visina 695 m. te je razmjerno dosta plodna. Po njoj teče potok Korenica, što izvire nedaleko Rudanovca, teče brzim tokom prema zapadu, natapa izpod Korenice ravnicu, tjera kojih 20 mlinova i stupa, te je za tamošnje stanovništvo od velike blagodati. Ponire jugozapadno od Korenice prema Forkašić dragi. Na desnoj strani Koreničke visoravni ukaza se Mrsinj-grad, koga razvaline pokazuju vanredne utvrde, a priča se, da su ga sagradili Grci. Neki misle, da je u njem stanovao jedan od biskupa krbavskih. God. 1467. razruše Mrsinj Turci. Na lievoj strani Korenice izpod Vratnika i Rudanovca ovisoko je Krbavsko polje, gdje bijaše g. 1520. strahovita bitka izmedju Hrvata i Turaka u kojoj je poginuo sam ban Petar Berislavić. Izpod Mrsinj-grada pružilo se trgovište Korenica u kojoj zapadno gledamo crkvu Sv. Arandjela, a u samome mjestu rimokatoličku crkvu sv. Jurja. Korenička visoravan ukazuje se s ove visine sasvim malena. Mjestimice opazaš usred polja vršak, mjestimice njih više, kako to gledamo i na ličkoj visoravni, a ima takovih visova i na samom podnožju sa iztočne strane.

Plješevice, koja se protegla sve do izvora rieke Žrmanje, gdje se sastaje sa Velebitom. Sa istočne strane zarubljuje ju dolina Une od Bišća do njezina izvora, zatim Tiskovac i Butišnica, dočim joj se prama Dalmaciji hvataju ogranci Dinare. Sa zapada ju omedjašuje Korenička visoravan i Krbavsko polje. Srednja visina Plješevice iznosi preko 985 m., a najviši su joj vrhovi Ozeblin 1657 m., Gola Plješevica 1648 m., Babina greda 1430 m., Veliki kamen 1567 m., Rudilisac 1582 m., Veliki Javornik 1552 m., te je po Velebitu najviša planina u Hrvatskoj. Sa Gole Plješevice otvara se vidik daleko tamo prema zapadu. Vidiš Kamenitu goricu, koja spaja Malu Kapelu sa Plješevicom i gledaš do Krbavske visoravni nad kojom se bieli znamenito mjesto Udbina. Iztočno-južnim pravcem ukazuje ti se srebropjena Una i Unsko plodno polje, grad Bihač, Zavalje, Baljevac, Željava, Petrovoselo, dočim se sjeveroistočno iztiče Priboj. To mjestance svakako je vredno spomenuti, jer je ono važno mjesto za putnika, važno mjesto za iztraživača prirode, jer se iz njega otvaraju putevi na sve strane. Leži na razkršću cesta između Male Kapele i Plješevice. Male kućarice poredane su nepravilno uz jedan i drugi kraj dosta uredne ceste. Zrak je u selu svjež, voda, bistra hladna i zdrava. Narod je zdrav, bujan, vesele čudi, radin, a poznat sa svojih kosa i noževa. Pribojske kose kovanice i noževi na daleko su znani.

Plješivica je sa geognocičkog gledišta više jednoličnog sastava, kao i ostalo kraš gorje. Tu nalazimo samo neke tvorbe zastupane i to trijašku i krednu tvorbu, a medju ovima u priličnoj dubljini žutu ilovaču. Mjestimice su naslage izpremješane sa werfenskim škriljevcem, sadrom i halštadskim naslagama gustih prutaka. Mjestimice naidješ na poligonalne ploče, koje zaobljiše toplina, zima i zračne oborine.

Proboraviv mal ne preko šest sati na samom vrhuncu, trebalo misliti na silazak. Dan je poodmakao i mi moradasmo put Priboja, pohranivši srđcu u preugodnu uspomenu na Golu Plješevicu.

Na Kalnik!

(Piše dr. Fran S. Gundrum-Oriovčanin Križevci).

(Svršetak).

Silazeći sa ruševinu, valja veoma oprezno stupati, jer se znade i oveće kamenje pod nogama kotrljati. Mlada pastirčad veselo posjela oko »Kraljevog zdenca«, a jedan je uzeo dvojnicu na kojoj liepo prebire i iz nje izbjija tužnu melodiju, dočim pitoma stada veselo vrludaju i grizkaju sočnu travu.

— Bili štogod znao pričati o tom starom gradu? — upitam svog vodiča.

— Ništa, gespen, odvrati pastirče. Samo po negda po pol tavne noći geri mala svest, no ki bi znal, koj ju pali, koj ju gasne. Naši stari su ju videli, kak gori, ali kad se približuju, negdo ju vgasne . . .

Sada te vodič pozivlje, da s njime podješ na »piramidu«, kako Kalničani zovu najviši vrh — Vranilac, ali mi je reći, da se hoće mnogo mašte, ako misliš onaj goli kamen prispodobiti piramidi. No neka ostane tako, kada narod govori.

Jedno 10 časaka ideš oširokom stazom medju šikarom u kojoj su nekoć plandovale ovce i koze — zakon sada toga neda — kada dodješ na oveću tratinu, na kojoj стоји ogroman kamen, koji se je, Bog dragi neka znade, kada odkinuo sa visokog brda. Taj kamen prozvao je narod »Kraljev kamen«, a neki ga zovu »Belin-kamen« i to je, čini mi se, jedini predmet, koji u kalničkom kraju sjeća na kralja Belu, jer kolikogod sam propitkivao starije ljude, nitko mi o njemu nije znao ništa reći. Dobri kalnički učitelj kojom pripovjedkom usadjuje u srdca svojih učenika i učenica uspomenu na toga kralja, koji je toli uzko skopčan s povješću Kalnik-grada.

Uzka staza sićušnim kamenom posuta, koji se neprestano runji, vodi sve više uz brdo, pa ti se valja ljudski sabrati i upeti, da ne učiniš što no se veli, mali korak gore, a četiri velika natrag! No to ne traje dugo, jedno 15 do 20 časaka naporna puta i znojemorošena čela prispije se na »piramidu«.

Nešto od umora, ali navlastito od uzhita, ne možeš baš ni odahnuti. Ne znaš, kamo bi najprije pogledao. Na daleko i široko vidiš krasne gore, liepa polja, a seoca i gradovi, kao da niču pred tvojim očima. Bezbroj crkava svojim bielim zvonicima, odaje ti, da u tome kraju živi bogobojažni narod, koji je uviek znao umirati za svog kralja, za svoj dom i za krst časni. Biserni potočići napajaju bujne livade i plodna polja, a novozasadjeni vinogradi, osobito pod Kalnikom, sjećaju te, da je onuda rodilo u obilnoj mjeri dobro vino i da je trsna uš staru kulturu posve uništila. Za čudo vidiš mnogo šuma. Dakako, puno je sveta u onom kraju uslijed neprestanih težkih i dugotrajnih borba pognulo, pa i odbjeglo i tako je ponestalo mnogo radnika, koji bi obdjelavali svoja polja.

Sa toga vrha ti se otvara široko obzorje u kojemu na podnožju klisura i gore vidiš selo Kalnik, a u njegovoj blizini sv. Ferenc, sv. Petar Orehovec, sv. Helenu, Kuščerovac i starodrevne Križevce. Oko ti siže u Dubovac, Raven, Tkalac, prijašnje sjedište grčko-sjedinjenih biskupa, Gradac, Dubravu, Kloštar Ivanić, sv. Martin, Bisag, Tri kralja, sv. Ivan Zelinu. Tamo daleko gledaš modrušaste bregove Moslavacke i Petrove gore, a desno ubavu Zagrebačku goru. Prama sjeveru pružila se Varaždinska ravnica i u njoj ležeća mjesta sa Lutomerskim bregovima, s lieva seže ti oko daleko u Medjimurje, dočim s desna pada na bregove i doline našeg milovidnog Zagorja i velikaški Trakošćan. Simo bliže uzdiže se Podbjelska gora i Kamena gorica. Iza njih ustobočila se velika Ivančica, zaodienuv se bujnim zelenilom.

— »Viče tam, gospone, teplice voroždinske, a tam začka je Voroždin«, tumačit će zdušno i ozbiljno vodič, koji sjegurno u svojoj duši pomišlja, da će za ta svoja razjašnjenja dobiti više nego »jen sekser«. A tam, hej tam, — nastavlja — ono je reka Drava, kak ide v »ljudi breg«, viče je?

— Kaj je to »ljudi breg?« — nehotice će svatko upitati vodiča.

— To je meste, de ima prošenje. Moj japica je već tam bil. I na sejmu je bil!

Jamačno je taj »ljudi breg« Ludbreg. (Seljaci u kalničkom gorju veoma prevrču rieči).

Bistri dan pruža oku sa toga vrha neopisiv užitak i zato nije čudo, što svaki oduševljeno zapjeva:

»Liepa naša domovina,
Oj junačka zemljo mila!...«

Nije bogme čudo, jer srdce razmiljeno i razdragano od utiska, kojega pričinja božanska narav, ne može a da ne dade oduška s tom velebnom pjesmicom i da zaista potvrdi, da je naša hrvatska domovina liepa i da pjesmom govori živu živcatu istinu...

Na tom vrhu cvate medju inim krasnim cviećem i mirisava dragoljubica (*Cyclamen*) i svaki si planinar poneće po koju za spomen.

Na Vranilcu-brdu ima s južne strane strma stiena, koja, reć bi, okomito stoji. Jedan vodič, (ne znam mu imena) pričao mi, da se prije mnogo, mnogo godina zagledao jedan Turčin(!) u jednu kalničku djevicu. On ju zvao, da podje za njega, ali ga ona odbila. Htio ju oteti, nu ona uteče, pa se uzpne na Vranilac, da će se ondje sakriti u gustoj šikari. Ali Turčin za njom bježi, te bježi, pa je stigne upravo nad ponorom uz strmu stienu. Ne mogavši odoljeti osjećajima vruće ljubavi, htjede Ture da zagrli uplašeno djevojče, ali ona ga u času, kada joj se razkriljenim rukama približio, živo porine i on se surva u ponor. Turčin se padajući dva, triputa prebacio u zraku, a kako je u dubljini pao na kamen, razmrskalo se njegovo telo.

Opet se istim putem, ali pozorno, valja vratiti. I silaz je težak, mnogomu teži od uzlaza. Vraćati se možeš kraj ruševina, ali ima i drugi nešto bliži, no teži put u selo.

A kamo ćeš sada, da se odmoriš i da još malo uživaš gledajući divni kraj? Velečastni pop Luka razširenim će te rukama dočekati; ima u njega dobrog amerikanca, jer je on jedan izmedju prvih, koji je počeo amerikansku lozu u ovom kraju gojiti i čini mi se, da samo njemu imadu zahvaliti njegovi župljani, da će im se uslijed propasti starih vinograda, blagostanje novom kulturom opet povratiti, što naskoro dao dobri Bog.

Dobro vince, frigani pilići, dobar krušac, mio i gostoljubiv kuće-domaćina, užhićen i umoran gost, veseo razgovor, a sve to u divnom kraju, udobrovoljuju te u velike.

Kako bi liepo bilo, da zagrebački, pa i drugi planinari dodju k nama u Križevce, odakle da upriličimo izlet na Kalnik i Kalničku goru. Mi Križevčani nismo »jalni« ljudi, nama se ne može predbaciti »hrvatski jal«, akoprem je u nama žaliboze ponestalo mnogo svojstava iz prijašnjih i nedavnih vremena, ali bi ipak rado, da ovaj kraj posjeti što više ljudi.

Zagrebčani n. pr. trebaju za taj izlet jedan dan. Podju li jutarnjim vlakom u 7 sati, prispiju amo oko pol 9 sati. Kola će čekati. Za pol drugi sat dolazi se u Kalnik, a put iz sela na ruševine i Vranilac, te natrag u selo, može se obaviti za 2 i pol do 3 sata. U selu ima takodjer dobra gostionica.

Sa večernjim vlakom oko pol 10 povratak u Zagreb.

Dodjite braćo planinari k nama, mi vas očekujemo otvorenim rukama, pa uživajte, ako i na kratak čas, čista djevičanskog zraka, milote naravi, krasnih vidika, a ja mislim, da se lje pokajati nećete! Kad godj dodjete, dobro će te Križevčanima doći.

Ali osim puta na ruševine kalničke i Vranilac, ima u Kalničkoj gori i prama izтокu i zapadu krasnih mjesta, koji te mame u svoj naručaj. Na ove krasote upozorit ćemo štioce »Hrv. Planinara« naskoro.*

* Nadamo se, da će i rodoljubivi Križevčani složiti planinarsku podružnicu što prije, jer bi ona na Kalničkoj gori imala pune ruke planinarskoga, a prema tomu, i rodoljubiva posla.

Ured.

Dvaput preko Velebita od Karlobaga do Staroga grada.

Piše prof. Dragutin Franić (Gospić.)

(Nastavak.)

Vrativši se u večer iz Smiljana, prenoćismo u Gospiću, pak se u subotu dne 22. srpnja u 4 sata u jutro uputismo u pratnji gospičkog načelnika M. Hellmanna u Medak. Vozeći se Ličkim poljem iz Gospića, prodjosmo mjesto Novoselo, iza koga se prelazi kamenim mostom preko rijeke Like. Na lijevo ostavismo selo Bilaj¹ sa njegovom vitom Bilaj-gradinom, ispod koje sé nalazi Muratova pećina. Na desno nam ostade selo Ribnik² sa Boljkovac- i Dubčan pećinom, u kojoj voda, kako kažu, nikada ne presuši. Za tim se prevezosmo preko mosta Glamočnice i prispijemo u Medak i pod kraj Velebita oko 5 sati u jutro. U Medku nas dočeka općinski načelnik Stevan Njegovan, te nas pratijaše na cijelom daljem putu po Velebitu.

Medak³ ima do 1500 žitelja sve skoro samih grčko-istočnjaka. Medak je u cijeloj Lici na glasu sa svoje plodovitosti tla, obilja blaga i imatnosti njegovih žitelja. — Medak ima i prošlost dosta znatnu. Na brdu Medku (697 m.) nalaze se razvaline Medačke gradine. Još i danas pripovijedaju, da je brdo bilo obraslo bujnom bjelogoricom, kojoj da je po lišću padala »medena rosa«, a po njoj da je i brdo prozvano Medak. Gradina je sagradjena u okrugljastom obliku sa širinom od kojih 8 m. Oko nutarnjeg zida vide se i vanjski židovi. Ta je gradina

¹ U Bilaju drži gostionu Pajo Mraović.

² U Ribniku drži gostionu Mate Dukovac,

³ U Medku drži gostionu i svratište Blaž Starčević („Nanija“), a ima i drugih gostiona.

bila turska stražbenica. U brdu Medku ima i jedna pećina, iz koje da se diže magla. Po tome bi u toj pećini moglo biti vode. U pećini ima mnogo divljih golubova. Pripovijedaju ljudi, kad su Turci bili protjerani s te glavice, da se je njih sedmorica osam dana zadržala u toj pećini, te da su po noći pobegli i tako se spasili. — U Medku je stolovao neko vrijeme grčko-istočni vladika Dane Jakšić (1751.—1771.) i dvor tamo sagradio bio. Njegov nasljednik proda taj dvor vladu.

Iz Medka skrenusmo jugo-zapadno seoskim putem ispod brda Valaguše (611 m.)¹, prijedjosmo dvije rastoke rijeke Like² i uputismo se jugo-istočnim smjerom poljskom putinom do Bukove glavice (765 m.) Na podnožnom proplanku Bukove glavice dočekaše nas po nalogu nudšumara M. Drenovca dva lugara sa deset ljudi, da nas prate, hrane i oda zla brane na putu po Velebitu.

Oko Bukove glavice spomena su vrijedna nekoja vrela, i to na istočnoj strani vrlo Vodica³ sa 9°C u $6\frac{3}{4}$ sati u jutro (dne 22. srpnja.) Zapadno od Bukove glavice nalazi se Klicivilsko vrelo u dragi Klicivili⁴, za tim Crno vrelo i Bijelo vrelo. Bijelo vrelo izbjija na više mjesta pod Čikinim točilima⁵ te ima vrlo ledenu vodu. Iznad ovoga vrela udari za povodanja bukom voda Kusrak iz kamenih litica. Voda Bijeloga vrela odlazi izmedju Hrastove i Brezove glavice u rijeku Liku. Na tom sam vrelu video vrlo podesne posudice, iz kojih pastiri piju. Oni naime ogule na četvrt s drveta koru, smotaju je poput lijevka, koga na sastavcima uhvate u drveni procjep, i eto ti za piće vode zgodne sprave koja na vrelu neprestano pliva. — Na jugu Bukove kose izbjija vrelo Plandište iz Grubića strane.

Okrene li se jugo istočno od Bukove glavice, dodata se strmom uzbrdicom do crkvice sv. Ivana (1017 m.), kamo u velikom broju hodočaste rimokatolici i grčko-istočni na Ivanje (u ljetu).

Čim se udje u Bukovu glavicu nalazi se po vododerinama dosta nanešena kamenja razne vrsti, ali ponajviše pješčenjaka zrnaša i crljenaša. U tom kamenju ima i okamina. Bukova glavica dobila je ime po svojoj bukovoj šumi, koju šaraamo tamo po koji javor i crni grab.

Idući dalje od Bukove glavice, dodje se do predjela: jelića, smrčevine, tisovine, klekovine i alpinskog bilja. Pomičući se kroz gustu hladovinu izmedju gorske bočine Crne gore sa zapada i obronaka Babin-vrha s istoka, prodje se Kujina

¹ U spec. karti naše monarkije zapisano je neispravno „Velaguša“.

² Nedaleko odatle izvire Lika iznad sela Kuklića u velebitskom donjem triasu, kao što i Paktenica s protivne t. j. primorske strane Velebita.

³ Kod Vodice zaklaše pred kojih 30 godine medački hajduci Milu Zagorca, seljaka, jer su se bojali od njegove nevjere.

⁴ Ime Klicivila podsjeća nas na herojsko doba našega naroda, dok su još vile junacima klicale i zvali ih na junačka djela.

⁵ Čikina točila dobije ime po nekom Čiki Bobiću, koga tamo trupac na snijegu zateče i ubi.

greda, pak Janjčijak pod Mihajljičinim kukom¹, a za tim Pločice i Marasov križ.² Mjesto kod Marasova križa izgleda poput kakovih vrata. Malo više Marasova križa pojavljuje se naslaga biela zrnasta vapnenca. — Iza Marasova križa dodje se do Dusine poljane (1134 m.),³ vrlo lijepog gorskog dôca, obrasla bukovom šumom. — Malo više Dusine poljane nalazi se Pajina jela, koja se je već osušila. Tamo je neki Pajo Goga poginuo god. 1829. u velikom sniegusu. Kazuju, da je tada bio snijeg tako velik, da su ljudi na kućne vidjelice (badža na krovu) iz kuća izlazili. Zato toga Paju i ne mogoše tri mješeba naći ispod snijega.

Od Pajine jele dolaži u Grubišin dolac. To je milovidna uvala, kao i Dusina poljana. U tom docu ima više izvrtaka koji vodu proždiru. — Voda naime gradi dosta lahko sebi prolaz kroz vapnenc, dok ne dodje do werfenskog škriljevca, koji ju svadja na velebitske bočine i njegovo podnožje. — Iza Grubišina doca ustavlja te zapadno golemi i goletni vrh Badanj (1639 m.), koji ima nauzgor naslagane slojeve trošnog vapnenca. Izmedju vrhova Badnja i Štirovca (1590 m.) otvorila se jajolika Štirovačka poljana sa živim vrelom pitke vode na vrhu doline podno Štirovačke kose. Voda je čista i hladna ($7\frac{1}{2}^{\circ}\text{C}$), a izbija na trošnom škriljevastom tlu. Štirovačku kosu prebija sedlo, koje je na tome putu najviš prijelaz (iz Like u Dalmaciju, odnosno iz Medka u Starograd).

Na Štirovačko sedlo prispjesmo oko $11\frac{1}{2}$ sati prije podne i zatekosmo toplinu zraka od $21\frac{1}{2}^{\circ}\text{C}$. Taj prijelaz ima upravo tipičan izgled gorskoga sedla, koga bi trebalo za zornu obuku u slici prikazati. Samo sedlo je golo, a oko njega je sa svih strana u podobi elipse zatvorilo mladu bukovu šumu. — Valja još spomenuti, da se u šumi s ličke strane Velebita nalazi: medjeda, lisica, srna, jazavaca, kuna, forova, (torac) zeceva i dr., pak divljih golubova i kokošiju, jarebica, orlova, sova, kosovaca, kukavica, drozdova, slavulja, golubova i dr. — Vukovi su svi pootrovani. Pripovijedaju, da je za velikog snijega godine 1876. prešla sva sila vukova na primorsku stranu Velebita i da su bili sve do mora sašli, ali ih tamo primorci dočekaše i poubijaše, ili ih u more natjeraše. Kažu dapače, da su nekoji vukovi i na obližnje otoke doplivali.

Iza Štirovačkog sedla otvorila se je k primorskoj strani duga i duboka Štirovačka dolina⁴ poput kake provalje. Prošavši Štirovačku dolinu i ostavivši na zapadu vrh Višerujnu,⁵ skrenusmo istočno k Marasovu vrelu, koje se

¹ Mihajljičin kuk prozvan je po nekom Mihajljiči Grbiću koji se s njega otisnuo i mrtav ostao; a Janjčijak se prozva opet za to, jer su poda nj saganjani janjci.

² Pripovijeda se, da su jednom Turci tuda iz Like prešli u Podgorje, u Strugama, da su porobili stan i pognali ovce nekoga Marasa. Taj ih na putu stiže, ali tamo i poginu. Jelovi krst označuje to mjesto još i danas.

³ Dusina poljana se zove po nekom Dusi, koji je tu poljanu kosio, orao i uživao, dok ga šumski erar nije istjerao. — Pri kraju Dusine poljane nalaze se grobovi triju Medčana (Ise i Nikole Kuprešanina i Janka Antonića), koje je u zimi pred 50 godina tamo pomelo.

⁴ Na obronku Štirovačke doline pogibоše od studeni i nevremena na dan grčko-istočne Ivanje (u srpnju) dvije žene, idući sa žetve iz Dalmacije.

⁵ U spec. karti naše monarkije neispravno zapisano „Višerjuna“.

nalazi na goletnom obronku okićenu s nekoliko ovećih stabala. Oko 1 sat poslije podne bijaše toplina Marasova vrela $17\frac{1}{2}^{\circ}\text{C}$., a isto tolika bijaše i toplina zraka. Poslije 2 sata po podne stigosmo napokon k Jurlinovu stanu¹, nedaleko Babina jezera, gdje se za nas spremše i objed i nočište.

Kod Jurlinova stana bijaše se razvio pravi planinarski život. Na jednoj strani u kamenoj zaklonici zacmarilo se od vatre i žege debelo trze,² na drugoj strani zaprskuju i popuckavaju u zagorjeloj padeli požutjele janjeće džigerice, u jednom kraju leprše na ražnju nataknuta pilad, a na drugom kraju cijedi se od sunčana žara snijeg i led, donesen iz obližnje »snježare«, koja se nalazi jugo-zapadno od Jurlinova stana. U drven žljebić metne se naime snijega i leda, koji se topi i curi u kakovn posudu ispod žljebića. — U velebitske provalije i pećine naneće bura zimi obično dosta snijega, do koga ljeti dopire topliji zrak. Radi toga se snijeg s vrha otaplja, voda kroz snijeg probija i zbijga ga u ledovite grupe. — Ostavimo mi gudure i snježare, pak se okrenimo na onu stranu, gdje se uz jedan kamečak u misli zanjelo gondže od dvadesetak bukara rujna dalmatina, a oko njega se stidno okupile torbe uprtnjače, nagruvane pogačom i još k tome svakom djakonijom: jedna sirom prije ne mlatanim,³ druga pljoskom žežene rakije, treća ribama u malim škatuljama i baškotom hljebom bjelijem. Ko bi sve to išlo izbrajati, što dadoše na put putnicima domaćice u toj »gladnoj Lici!« Usred toga obilia i rada zelen čador glavu podigao od vitijeh grana i stabala. Neka mi se ovdje ne zamjeri, što Vam ljudi domjenak kazuje: Pod čadorom čudnu družbu kažu, na čelu joj Gorjan harambaša, koji sluša što kamenje zbori. Do njeg' momće tanko, ponosito, muhe lovi, da u vodu goni. Do ovijeh ostala družina: jedan bere trnje i kamenje, drugi pita i staro i mlado i o vodi i o crnoj gori.

Kada družba stala užinati,
Ustade ti stasit harambaša,
Čašu diže iz sveg glasa viče:
Bog da živi kralja i česara,
I našega zemlje gospodara,
Poglavice ličke županije,
Neka živu sto godina dana!
Svaka sreća, zdravlje i veselje,
Neka prati ličke domaćice
I njihove junačke sinove!!
Jošte Gorjan u riječi bješe,
Stade zveka čaša i pušaka
I klicaji: Sve ih Bog poživi!!!

Pred večer istoga dane uputismo se k Babinu jezeru,⁴ koje je oko

¹ U spec. karti naše monarkije neispravno zapisano „Kurlina stan.“

² „Trze“ je kasno ojanjeno janje, koje dugo sisa i radi toga se dobro udebeli.

³ Sir, iz koga još nije maslac izmeten.

⁴ Kazuju, da je dalmatinsko blago, pasući, neku „babu“ od obližnjih stanova na tu vodu navelo i da se otada zove Babino jezero. Izmedju Jurlinova stana i Babina jezera napravljena je na putu u jednom tjesnacu zagrada poput vrata, gdje su se janjci od ovaca odbijali i gdje je blago pri brojenju zaustavljano, kad je s paše k stanu doganjano.

$\frac{1}{2}$ km. k istoku od Jurlinova stana. U $7\frac{1}{2}$ sati u večer bijaše toplina vode u jezeru 19° C., a toplina zraka 16° C. — Babino jezero je erozivni izvrtanj u isoklinalnom dôcu. Oblik mu je eliptičan. To je zapravo »planinska lokva«, koja ne presušuje, pak se radi toga i zove jezerom, akoprem joj dubljinu jedva došije do 4 m., duljina 42 m., a širina 19 m. To je »jezero« od velike vrijednosti za napajanje stoke, koja oko njega po ljetu pase. — Biti će, da je nekada u napomenutom dôcu stoka po ljetu plandovala, svoje izmetine ostavljala i gazila, pak tako pomogla denudaciji dno izvrtaju začepiti i dati povod nadzemnom zaustavljanju vode, dok se napokon nije malo po malo današnja lokva načinila, koja vremenom može postati i pravo vrtačno jezero. — Takovih lokava ili »jezera« ima amo tamo po cijelom Velebitu. Ovdje ću spomenuti samo Ruj jezero u Strugama, jugo-zapadno od vrha Badnja, a nekoja ćemo jezera još naći na putu od Babina jezera k Sv. Brdu i Alanu Malom.

Prenoćivši zajedno dne 22. srpnja pod sjenicom kod Jurlinova stana, razdvojimo se u nedjelju, dne 23. srpnja ranom zorom. Prof. dr. Gorjanović krenu k jugu, da prodorom Paklenice dodje k Starigradu;¹ a ja se otisnuh s medačkim načelnikom Stevom Njegovanom i s još dva pratioца (Petar Stranjina i Jovan Marunić) po vrhu Velebita jugo-istočnim smjerom k Sv. Brdu i Malom Alanu.

Prije nego prodjem Babino jezero, moram ovdje napose istaknuti nešto o t. zv. Velikom Malovanu. Jugo-istočno iznad Babina jezera diže se okruglast vrh, koji po spec. karti naše monarkije ima 1760 m. visine. Taj se vis od nekoliko godina nazivlje u našoj knjizi »Veliki Malovan«, akoprem u spec. karti za taj vis nije nikakovo ime navedeno, dočim se u spec. karti zove Malovanom vrh, što se nalazi sjeverno od ovoga visa sa visinom od 1738 m. Ja sam na sve načine ispitivao naše pratioce iz Medka, koji taj dio Velebita dosta dobro poznavaju, da li znaju za Veliki i Mali Malovan u blizini, ali mi ni jedan od njih ne znade o tome ništa reći, nego mi kazaše, da se najviše brdo nad Babinim jezerom zove Babin vrh. To bi dakle bio upravo onaj vrh, koji je spec. karti unesen kao »Malovan« (1738 m.); a visina od 1760 m., unesena u spec. karti za vrh jugo-istočno od Babina jezera, »mogla« bi biti neispravna. Mi smo s toga visa dne 22. srpnja pred večer sa spravom ravnoteže motrili okolne vrhove i potpuno se osvjedočili, da u tom kraju ima i viših vrhova i to osobito Vaganski vrh, koji se takodjer ustobočio jugo-istočno od Babina jezera. — Postoji i vrh Veliki Malovan, ali je taj jugo-istočno od Vaganskog vrha i to nad Radučem i gorskim krajem Bunajevcem. Tome je vrhu u spec. karti naznačena visina sa 1708 m., ali mu nije ime uneseno. I uz taj Malovan nalazi se jedno »jezero«, ali se ne zove Babino jezero. — Dok se ta ciela stvar na novo i napose ne ispita i ne izmjeri neka Vaganski vrh (1758 m.) ostane kao »najviši vis« Velebita. — Pri tome moram i to nadovezati, da naš

¹ Taj će put opisati, kako reče, sam prof. dr. Dragutin Gorjanović.

narod zemljopisna vlastita imena i njihove pridjeve od slučaja do slučaja kad-kada i promijeni.

Hod od Babina jezera povrh Velebita k Sv. Brdu vrlo je krševit, nezgodan i neugodan pri svoj veličajnosti i strahoti predubokih i prestrmih propasti, uvala, izvrtanja i dolaca. Nema tuda ni staze, ni nogostupa, ni vrela, ni drveta, a k tomu pritišla nesnosna sunčana žega i omara bez čuha kakog povjetarca ili lahora, pak bog, da se smiluje! Tuda se malo što god živa može opaziti, osim tvrdog busenja opore trave i k zemlji prilegle niske klekovine, kroz koju dalmatinski pastiri, vikli žegi i studeni, velikom mukom prosjekoše malo po malo prolaz k svome stadu, goneći ga po ljetu iz ravnih Kotara na pašu u velebitske visove. Na tome putu pomagasco se i kartom i kompasom i suncem i vrhovima i očnjim vidom i dalekozorom i nogostupom stada i prosjekama klekovine, samo da hvatamo i uzdižmo pod nogama bilo velebitsko, jer jao i pomagaj, da se u onoj oskudici i hлада i vode svrnemo na lijevo ili desno, u onu koju golemu provalu! — Priča se, da je tuda po vrh Velebita išao i put kralja Bele, kad je bježao pred »Turcima«, (što se ima dakako razumijevati: Mongolima).

Pomičući se polagano od vrha do vrha i čudom se čudeći neopsivom isprovaljenju velebitskog sljemensa, ostavismo k sjeveru Vaganski vrh, gorski sklop Se gestin¹ i mnoge druge malo manje vrhove. Idući, opazimo na nekoliko mjesta u dubokim i strmim uvalama po koju presušenu lokvu i dva nepresušena »jezerca«, dok se napokon ne primakomo k »Jezeru« pod Velikim Malovanom (1708 m.) Bog i sreća hijede, da se na ovo »jezero« namjerismo, jer nam bijaše ponestalo vode, koju sobom ponesosmo od Jurličova stana.

Malovansko jezero, nazovimo ga za sada tako, nalazi se s jugo-zapadne strane Velikog Malovana u okrugljastoj uvali. Ono, vele, nikada ne presuši, a voda mu je uvijek podjednake visine. Ovo jezero ima u duljinu oko 28 m., u širinu 19 m., a u dubljinu oko 3 m. Voda mu je dosta ledena i pitka.² Južno od Malovanskog jezera nalazi se u dubokoj uvali još jedno omanje jezerce.

Sjevero-istočno od Velikog Malovana prostire se predio Bunajevac ili Bunavac,³ po kome se nalaze bujne sjenokoše radučke. Kažu, da je tamo do nedavna bilo i nerasta (vepara). — Po mnogim obroncima i dulibama Velebita rastu u obilju dobre alpinske trave za pašu i sjenokošu. Vele, da je to sijeno velebitsko ponajbolje za ovce i goveda. Visovi vrhova ponajviše su golo stijenje. U Velebitu nema ni jednog vrha, koga vječni snijeg prekriva, ali u Velebitu ima ipak vječnog snijega i leda i to u: podzemnim špiljama, pećinama i bezdanima.

Predio od Babina jezera do Velikog Malovana bio je kako tako prohoda,

¹ U spec. karti nije tome sklopu ime zapisano. Tu ima više vrhova, koji se dižu do: 1700 m, 1714 m i 1710 m visine.

² Toplinu vode nijesam mogao izmjeriti, jer mi se termometar bijaše pokvario.

³ U spec. karti naše monarkije zapisano je „Bunjevac“. Bunajevac je prozvan po biljki bunu, koga tamo u obilju ima.

ali dalji put od Velikog Malovana do Sv. Brda jest upravo pogibeljan jer se čovjek na više mjesta mora bojati i dobro čuvati, da se ne otisne niz strme i gole bočine u vratolomne prodore Paklenice. — Iz Raduča vodi nogostup preko Velebita k vodi Paklenici, pak u Starigrad i Seline u Primorju. Iz Raduča je takodjer dosta podesan hod i pristup k: Velikom Malovanu (1708 m), Malovanskem jezeru, Vaganskem vrhu, a i k Sv. Brdu. Kod Malovanskog jezera bilo bi i prikladno planinarsko konačište, koji bi željeli pogledati te vrhove.

(Svršetak sledi).

Družtvene vesti.

Planinsko i turističko družtvo u Dalmaciji. Obzirom na rastuće zanimanje inostranog turističkog sveta bilo je upravo skrajno vrieme, da se u Dalmaciji ustroji turističko družtvo. Nekoliko odličnih muževa bez razlike stranke udovoljše toj potrebi, te ustrojše pod imenom »Liburnia« planinsko i turističko družtvo sa sjedištem u Zadru, a u mjestima, gdje bude 10 članova biti će za uspješnije promicanje družtvenih ciljeva obrazovane podružnice.

Svrha je družtva pronalaziti i iztraživati prirodne ljepote Dalmacije, činiti ih pristupne osobito strancima, te tim promicati saobraštaj stranaca, nadalje iztraživati i opisivati špilje, jezera, gorje i predistoričke predmete, koje sa istim stoje u savezu. Da postigne taj cilj, podržavati će družtvo sveze sa ostalim turističkim družtvima u habsburškoj monarkiji, priredjivati će izlete i putem javne štampe buditi interes turista za Dalmaciju. Družtvo je ovih dana odpočelo svoje djelovanje, te su upravni odbor izabrana sliedeća lica: predsjednik Alfons grof Borelli, vlastelin, podpredsjednik Lavoslav Golf, kr. kot. poglavar, tajnik prof. Dr. Luka Jelić, blagajnik Kosta Neumayer, liečnik za zube i usta. Članovi družtva jesu dioničari i utemeljitelji; prvi su dužni odkupiti bar jednu, a potonji bar četiri družtvene dionice, svaku po 5 Kr. Svraćamo pažnju otačbeničkih kru-gova na ovo mlado, ali nadobudno družtvo, koje radi svoje kulturne i rodoljubne svrhe zaslužuje moralne, a najpače materijalne podpore. Pravila se šalju na zahtjev svakomu bezplatno.

Godišnji izvještaj o radu i poslovanju odbora planinarske podružnice »Strahinčica« u Krapini tečajem godine 1899.

Na pobudu kr. kot. šumara, g. Gaše Vaca ustrojila se podružnica u Krapini, te je za konstituiranje iste bio sazvan za 19. travnja 1899. u prostorijama »svratišta Krune« sastanak. Pozivu odazvalo se 13 gospode. Predsjednikom sastanka bijaše izabran mjestni župnik, velč. gosp. Stjepan Vukovinski, a pervodjom kr. kot šumar Gašo Vac.

Prisutna gospoda zaključiše, da se ustroji podružnica hrv. plan. družtva. Po najvišem vrhu, ležećem u blizini trga Krapina, »Strahinčica« sa 847 m. nadmorske visine nazvaše, na predlog g. Vaca, podružnicu. —

Na sastanku bijaše nadalje zaključeno, da se konstituira odbor od 10 lica i to: predsjednik, podpredsjednik, tajnik, blagajnik i 6 odbornika. —

Prema predlogu velč. g. Vukovinskoga bijahu izabrana u odbor za poslovnu godinu 1899. sliedeća p. n. gg.: pogl. g. Žiga vitez Maravić, kr. kot. predstojnik predsjednikom; gosp. Vilibald Sluga, obć. načelnik, podpredsjednikom; g. Gašo Vac, kr. kot. šumar tajnikom; g. Franjo Kalećak, obć. blagajnik, blegajnikom, a odbornicima gg.: Stj. Vukovinski, Antun Turković, kr. sud. pristav, Petar Bogdešić, učitelj. Vjekoslav Segulja, kr. gruntovničar, Ladislav Hudjek, trgovac i Stjepan Meniga ml., kavanar. —

Koncem godine 1899 brojila je podružnica 44 člana. —

Odbor držao je tečajem godne 1898. tri redovite sjednice i jednu izvanrednu skupštinu. U odborskoj sjednici, obržavanoj dne 29. travanja zaključeno bje, da se imade izgraditi put na »Goleš«, a izvedenje istog prepušteno bje tajniku; nadalje da se članarina ubira tri puta na godinu i to 1. siječnja, 1. svibnja i 1. rujna svake godine i to po jedna forinta. — Za sastav družvenih pravila, bijahu izabrana gg.: Antun Turković, Petar Bogdešić i Gašo Vac. Na predlog tajnika razaslani su pozivi na gradjanstvo i okolicu da pristupe kao članovi podružnice. Taj je poziv djelovao i u kratko vrieme upisao se liepi broj članova. —

Odbor je u svojoj sjednici, obdržavanoj dne 1. kolovoza predložena pravila prihvatio s tim dodatkom, da se u §. 6 uvrsti, da odbor sačinjava 10 članova, ter onda glavnoj skupštini na odobrenje i prihvlat predloži. —

Pošto je bio pogl. gosp. Žiga vitez Maravić, predsjednik podružnice, premešten u Koprivnicu, a g. Vjekoslav Šegulja odbornik u Glinu, to je podružnica izgubila predsjednika i odboroika, to je odbor u izvanrednoj sjednici obdržavanoj dne 9. kolovoza zaključio saziv glavne izvanredne skupštine za 10. rujna u svrhu izbora predsjednika i odbornika, ter prihvata pravila.

Glavna izvanredna skupština, obdržavana dne 10. rujna izabrala je jednoglasno predsjednikom pogl. gosp. Eduarda Šmita, kr. kot predstojnika, a odbornikom pogl. gosp. Marka Dogana, kr. kot. pristava, ter po odboru predložena pravila jednoglasno bez primjedbe prihvatile, koja su odaslana vis. kr. zem. vladu u Zagreb na potvrdu. —

Središnji odbor umolio je dopisom od 24. kolovoza odbor podružnice, neka bi se upriličio izlet sa članovima plan. družtva u Zagrebu na »Goleš« u mjesecu rujnu. Odbor u svojoj sjednici, obdržavanoj dne 10. rujna zaključio je, da se dan izleta prepusti središnjem odboru.

Premještenjem bivšeg tajnika Gaše Vaca iz Krapine u Čazmu, izgubila je podružnica vrlo revna tajnika, a ujedno i osnivača tog družtva. —

Tečajem godine 1899. izgradila je podružnica uz pripomoć središnjeg odbora, koji je votirao 100 Kr., put na »Goleš«, do vrha (685 m.) Kod izgradnje puta pokazale su se poteškoće, jer se je isti morao graditi od šumske medje u Krapini, jer privatni vlastnici gradnju puta po svom zemljишtu nebi do-

zvolili bili Od podnožja vodi put do novoizgradjenog, ali se isti nalazi u derutnom stanju usled velikih kiša. — Vrh je istoga očišćen i načinjene klupe i stolovi, nu zlobna ih je ruka uništila, te će se tekuće godine načiniti čvrste klupe sa traversama. — Isto tako će se taj put produljiti sljemenom do najviše točke vrha »Strahinčice« sa neznatnim troškom. —

Uspon je lahak, jedino je teži od podnožja usled kamenja, što ga voda nanosi. — Tečajem ove godine podružnica će taj put popraviti i mjestimice proširiti. — Budući da je tlo kamenito, gradnja je puta otegoćena i skopčana velikim novčanim žrtvama.

Osim puta na »Goleš«, izgradjen je po občini trga Krapine i put na »Brezovicu« (531 m.) Isti je liepo položit i lagano se uzpinje, samo će se morati tečajem godine 1900. jedan dio do vrha proširiti.

Bivši tajnik Gašo Vac imade za izgradnju tih puteva najviše zasluga, te mu i ovime budi rečena srdačna hvala. —

Podružnica je tečajem godine 1899. svojim članovima priredila dva izleta. Prvi izlet bijaše dne 6. kolovoza na »Goleš«. — Članovi se sakupiše kod »Gajeva spomenika« i točno u 2. sata po podne krenuše pod vodstvom odbora. Nakon 2 satnog hoda stigosmo na vrh. — Vrieme bijaše vedro, ter vrlo zgodno za promatranje prirode i njezinih krasota.

Stigavši na vrh, puče pred nama Maceljsko gorje i Brezovica. — Iza Maceljskog gorja proviruje Sv. Donat (883 m.) kod Rogatca, zatim Bočko gorje, a kroz dalekogled pokazao se i starac Triglav. Nadalje se krasno vide Ormuž, Celje i Varaždin. —

Članovi bijahu uzhićeni, ter nasladjujući se krasnim vidikom, zaboraviše na težkoće i vrućinu. — Oko 6 sati stigosmo na podnožje, gdje se u gostionici uz čašicu vina okriepismo i do kasno u noć zabavismo. —

Drugi izlet upriličila je podružnica 10. rujna na Brezovicu. Brezovica leži kojih $\frac{1}{2}$ sata hoda od mjesta Krapine. Kada ju čovjek promatra iz daleka, izgleda kao klobuk. Niža je od Goleša, nu izgled je krasan, a uzpom vrlo lahak. Popevši se na vrh padne ti oko na ubavu Krapinu i okolne bregove, na Zagrebačku goru, Samoborsku goru, na gorje oko Brežaca, Maceljsko i Bočko gorje i Sv. Donat. Za vrlo vedra dana vidi se sa Brezovice nebotični »Triglav«. —

Prema materijalnim sredstvima podružnice uredit će se tečajem godina više vidikovaca, putevi sagraditi i brinuti se za udobnost planinara. Svakomu planinaru stoje vodići na razpolaganje, koji će ga upozoriti na znamenite točke i mjesta. —

Predsjedništvo podružnice hrvat. planinarskoga družtva »Strahinčica«

U Krapini dne 14. travnja 1900.

Predsjednik: Vladimir Simić.

Tajnik: Nikola Šubert.

Novi članovi planinarske podružnice »Strahinčice« u Krapini. Kao novi članovi pristupiše i ovoj vrloj podružnici ova p. n. gg.: Butorac Ivan, porezni

ofijjal, Dogan Marko, kot. pristav, Gostl Albert, trgovac, Ježek Tito, grunтов. vježbenik, Kompare Adolf, trgovac, Ivačić Stjepan, akcesista, Lorković Vera, nčiteljica, Piskurić Dragutin, gruntovníčar, Perhut Mirko, brijač, Šmit Eduard, kot. predstojnik, Šojat Tomo, trgovac, Šimunić Dragutin, brijač, Slivnjak Vježkoslav, nadcestar, Vanić Vinko, trgovac, Lopan Dragutin, kot. veterinar, Turner Júlijo, trgov. pomoćnik i Zorko Ladislav, trgovac. »Strahinčica« brojila je 31 člana, a broji sada 48, kojima takodjor kličemo srdačni: Živjeli! Samo napred, a u napredak hrvatskoga planinarstva, a u kraju, koji je ponajkrasniji cvjetak u viencu, što ovija grudi drage nam majke »Hrvatske!«

Novi članovi »H. P. D.« Brigom g. Luke Sabljaka pristupio je k družtvu g. Rubčić Tomislav, upravitelj zavoda za umobolne u Stenjevcu, a pristupio je družtvu i Marek Ivan, profesor kr. obrtne škole u Zagrebu.

Novi put. Prema zaključku upravnoga odbora »Strahinčice« od 13. ožujka t. g. kani ova graditi put na »Sv. tri kralja«, odkuda se otvaraju prezanimivi vidici na sve strane milovidnoga Zagorja.

Novi blagajnik „Hrv. planinar. družtva. U posliednjoj odborskoj sjednici H. P. D. izabran je blagajnikom g. Gjuro Justić, gradski zastupnik, kojemu se od sada neka šalju predplate za druž. viestnik, članarinu, kao i prinosi plan. podružnica.

MOLIMO, DA SE ČITA! Prema zaključku odborske sjednice „Hrv. planinarskoga družtva“ obustaviti će se „Hrvatski planinar“ svima, koji do 1. lipnja t. g. ne pošalju predplatu.

Slavne podružnice molimo lijepo, da bi svoje prinose, što prije poslale središnjem odboru u Zagrebu, jer je izdavanje družvenoga viestnika skopčano velikim troškovima.

Predplata za „Hrvatski planinar“ neka se šalje od sada novomu družtv. blagajniku Gjuri JUSTIĆU (Kukovićeva ulica br. 3), a reklamacije upravi lista (tiskara Antuna Scholza, Gajeva ulica).

Književne obznane.

„Zemljopis Hrvatske.“ Pod tim naslovom izačiće naskoro djelo, koje će zadovoljiti prieko potrebi našeg naroda i koje će odgovarati napredku naše znanosti.

Tokom zadnjih godina učestale su knjige u kojima nalazimo pouke o našim prilikama, no ipak do danas ne mamo knjige, koja bi nam u podpunoj slici predstavala zemljopisne prilike naše domovine. Geografska naša djela ove ruke zastarjela su i razprodana, a nema gotovo ni jednog, u kojem bi čitalac naišao na podpunu i svestranu prikazu ne samo prirodnih pojava naše domovine, nego i na prikazu našeg naroda, njegovog života i obitavališta.

Potreba ovakve knjige svakim danom sve jače izbjiga, a znanstveno gradivo, koje joj može podlogom biti, zadnjih je godina silno poraslo. Nu ovo bi gradivo trebalo prikupiti u pregleđnu cjelinu, složiti i spretnim načinom prikazati, da se i nestručnjaci okoriste napredkom naše znanosti.

Iz tih se razloga odlučiše dva naša stručnjaka, Dragutin Hirc i dr. Hinko pl. Hranilović, da izdadu podpuni zemljopisni opis naše domovine.

Djelo ovo prikazati će najprije prirodnu sliku Hrvatske, Slavonije i Dalmacije s obzirom na kakvoću tla, vode, klimatičke prilike itd., a zatim će slediti opis naših etnografskih prilika,

života našeg naroda, zanimanja mu u svezi sa pregledom prometa, trgovine i industrije, te opis gradova i obitavališta. U tu svrhu izmjenjivat će se sa znanstvenom predočbom slikoviti opisi zanimivih naših krajeva, prirodnih ljepota naše domovine i historički važnih mesta.

Pridodane mnogobrojne slike i karte, pa grafičke prikaze naših statističkih odnosa, služiti će lasnjemu razumijevanju, a ujedno će pokazati golemi napredak i razvitak naših kulturnih prilika tokom zadnjih godina.

Pošto su predhodne radnje već dovršene, moći će se »Zemljopis Hrvatske« već ove godine na svjet izdati. Skorih dana pako posebne će objave občinstvu razložiti sve potankosti gledje opreme, sadržaja i cene spomenutog djela.

»Naše povjestne gradjevine.« Minulo je mjesec i više dana, što sam izdao poziv na pretplatu na niže spomenuto djelo, te sam sa rezultatom upravo zadovoljan. Javio se velik broj predbrojnika, ali dakako tek mali dio onoga broja, koji je potreban, da se najavljenom djelu osigura izdavanje. Pošto je pako vruća želja, koli moja, toli i jur najavivših se predbrojniku, da čim skorije počme izlaziti najavljeni djelo — koje je malo ne cieo gotovo za štampu — umoljavam sve kolike prijatelje hrvatske knjige i hrvatske prošlosti, da se uvaži vrijednost ovakova djela, u što većem broju i što prije predbroje na: »Naše povjestne gradjevine.« Album gradova, gradića, samostana i drugih drevnih te historičkih gradjevina naše hrvatske domovine s topografskim i historijskim opisima.

»Naše povjestne gradjevine« bit će prvo i jedino djelo svoje vrsti u hrvatskoj književnosti.

»Naše povjestne gradjevine« prikazat će u cjelini svekolike gradove, gradiće itd. naše hrvatske domovine, u slici i opisu.

»Naše povestne gradjevine« sadržavat će najbolje nove slike naših gradova, gradića itd.

»Naše povestne gradjevine« imat će uz nove slike takodjer i stare prošlih vjekova, u koliko su nam se sačuvale. Mnoga stara slika prikazat će nam pojedini grad, dok bijaše cito i nerazrušen, dok mu danas tek kukavne razvaline vidimo, ili možda više niti ovih nema.

»Naše povestne gradjevine« sadržavat će uz svaku siiku grada itd. i njezin opis, topografski i historijski u kratkim, ali kritički obradjenim člancima.

»Naše povestne gradjevine« ne će biti samo sušti album, već takodjer i kratka poviest naše domovine.

»Naše povestne gradjevine« bit će i kulturno-historičko djelo trajne vrijednosti.

»Naše povestne gradjevine« imat će format velike četvrtine na jakom i finom papiru. Izlazit

će u svezicima na $3\frac{1}{2}$ —4 arka. Svaki svezak imat će poprično 6 slika na cijeloj stranici. Deset svezaka činit će knjigu (tom.) Cielo djelo obsecat će 3—5 knjiga.

Cena bit će za one, koji se predbroje na nj po knjizi 15 kruna (po svesku K. 1'50), a za druge 20 kruna (po svezku 2 K.)

Prema trudu i troškovima, koje iziskuje ovo djelo, bit će ono vrlo jeftino, a to za to, da se omogući svakomu nabava ove knjige, koja ne bi smjeli manjkati ni u kojoj hrvatskoj kući.

Ne tražim kod toga nagrade za svoj trud — već jedino toliko, da mogu podmiriti troškove, koji su upravo ogromni kod naklade ovog djela.

Nadam se, da će se dični hrvatski narod odazvati mom pozivu i obilnim predbrojkama omogućiti, da mu predam u ruke djelo, kojim će se uvjek ponositi moći.

Čim saberem dovoljan broj predbrojnika, izići će prvi svezak a onda istom molim neka predbrojnici šalju predplate, kako to označe u predbrojci. Predbrojke, a kasnije i predplate šalju se na podpisanih izdavača »Naših povestnih gradjevina«.

Emilij Laszowski,
pristav kr. zem. arkiva.

Mi ovo djelo poznatoga književnika, koji nam je napisao već mnogu zanimivu povestnu radnju, svakom Hrvatu preporučamo najtoplje.

Geološke i hidrografijske crticice sa Velebita. Predavao 16. studenog g. 1899. u »Hrv. naravoslovnom družtvu« profesor dr. Dragutin Gorjanović.

Pisac opisuje svoj put iz Karlobaga preko Oštarija u Brušane i Gospić, gdje je proučavao zemljiste, a zatim se uputio u Medak, a odavle preko Bukove glave na Babje jezero u Velebitu. Poslije toga krenuo je svojom družbom (dr. Langhoffer, prof. Franić i asistent Osterman) sedlom od 1559 m. smjerom jugo-iztočnim u Paklenicu (vidi opis u br. 11. »Hrv. Plan.« od g. 1899.) i torrentom Velike Paklenice u Starigrad u Dalmaciju, dočim je prof. Franić pošao na drugu stranu Velebita. Prezanimivi ovaj naučni put opisan je u najnovijoj knjizi pomenutoga družvra za godinu 1900. i ukršten sa sedam škicama. Jedna nam predviđa boranje naslaga triaških od Oštarija do Takalica, druga Takalice same, treća predviđa vrh Badanj, četvrta Veliki Golić (1266 m.), a naročito zanima štioca »Šematičan prospekt preko Velebita« uz oznaku pojedinih formacija. Svraćamo pozornost naših planinara na ovu prezanimivu radnju.

Iz mojega nahrbnika. Pod ovim naslovom štampa »Planinski vestnik« u Ljubljani putopis u kojem J. M. opisuje svoj ulaz na Veliki Klek (Grossglockner), na koji ćemo se do sgorde pobliže osvrnuti.